

Zeneoktatás szokatlan környezetben: a gyermek, a tanár és az online tér

Sz. Fodor Adrienne - Molnár-Tamus Viktória
Debreceni Református Hittudományi Egyetem

Szakirodalmi háttér

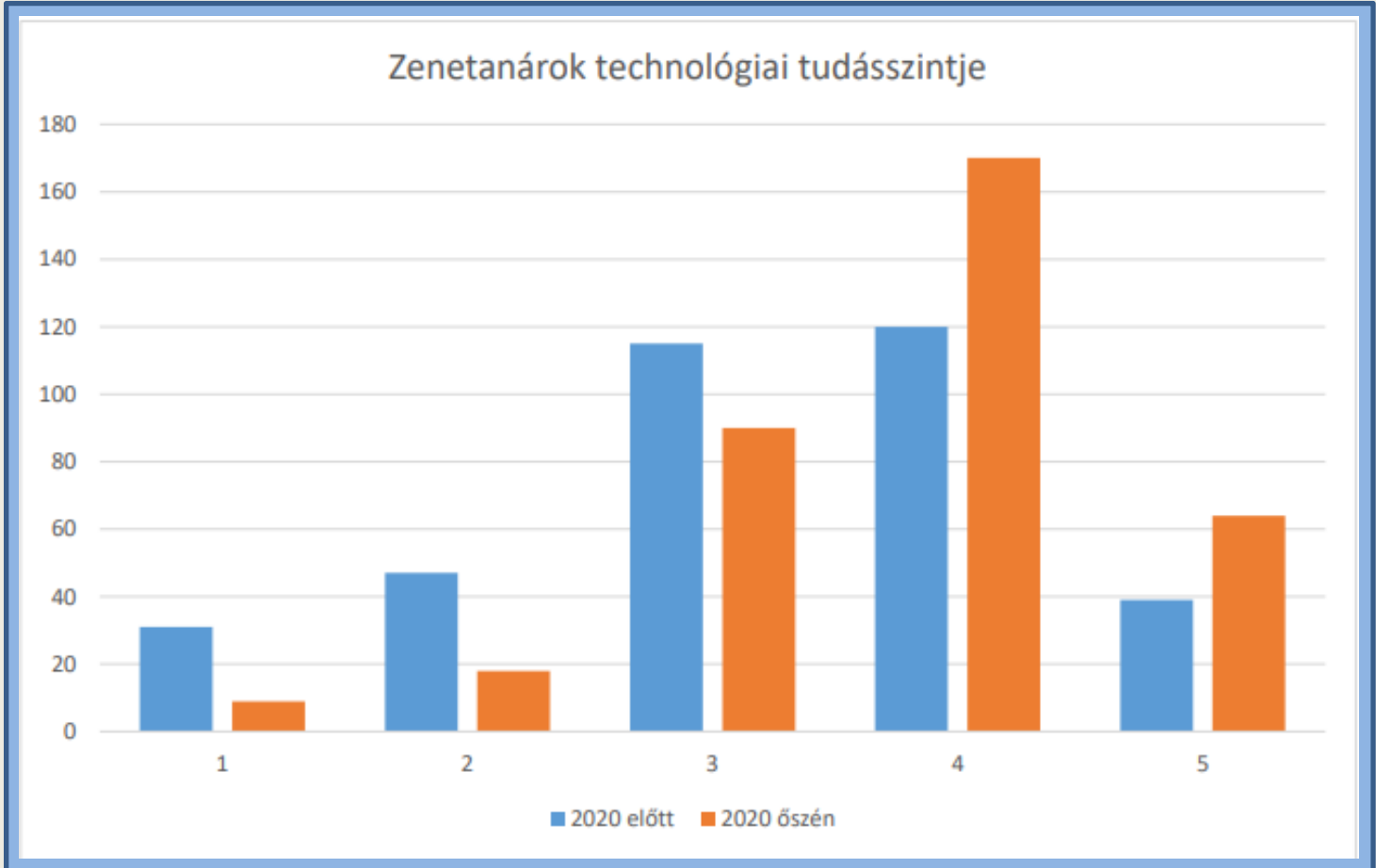
Hazánkban 2020. március 13-án bejelentésre került, hogy a COVID19 járvány megfékezése érdekében Magyarország Kormánya 2021. március 16-tól digitális távoktatási formát rendel el. A világ szinte összes államában ez történt, természetesen nem egyszerre, más-más időben. Az intézkedés kiterjedt mind a közoktatásra – benne a művészeti, zenei nevelésre -, mind tanfolyamok, magánintézmények képzéseire is. Az Oktatási Hivatal és a Nemzeti Pedagóguskar az online oktatás támogatására módszertani ajánlásokat fogalmazott meg a művészeti iskolák számára, melynek segítségével elindult a digitális távoktatás. Példátlan összefogásról tett tanúbizonyságot a pedagógustársadalom nem csak Magyarországon, hanem külföldön is. Az elmúlt egy évben végzett számtalan, hazai és nemzetközi online zeneoktatásra vonatkozó kutatás eredményei alapján megállapíthatjuk, hogy az oktatás fenntartása érdekében nagyon szoros (pedagógus) társadalmi összefogás alakult ki nem csak hazánkban, hanem külföldön is. Ennek köszönhető, hogy a digitális távoktatásra való átállás néhány nap alatt megvalósult (Schiavio & Biasutti & Antonini Philippe 2021; Ihász 2019; Csapó 2020; Thorgersen & Mars 2021).

Hazánkban jelenleg többségben vannak a pedagógusok között az idősebb korosztály képviselői, és közülük csak az tudta felvenni a tempót az online oktatással, aki eleve rendelkezett digitális kompetenciákkal. A digitális oktatás másik fontos résztvevője és eredményességének feltétele a tanuló, aki készségszinten, eszközök tekintetében rendelkezik a szükséges feltételekkel, és már elsajátította az önszabályozó tanulás képességét vagy nyitott és képes annak elsajátítására. (Prohász 2020)

A digitális távoktatás szereplői (pedagógus-diák-szülő) csak jelentős többletidő ráfordításával tudnak a kitűzött céloknak megfelelő ütemben haladni. A leggyakrabban használt platformok a kötelezően előírt és a kereskedelemben legnagyobb mértékben jelen lévő termékek lettek. (Camlin & Lisboa 2021; Parkita 2021; Váradi 2021).

Az utóbbi évtizedekben a zeneoktatás nem változott jelentősen az oktatás informatikai megújítása ellenére sem. Ugyan a digitális technológia kísérleti jelleggel megtalálható a külföldi közoktatás zenei tantárgyaiban, de a klasszikus hangszeres oktatás ragaszkodott a hagyományokhoz. A pandémia kényszerhelyzetet okozott, amihez a zenetanárok és a zenét tanuló tanítványaik egyaránt gyorsan és ügyesen alkalmazkodtak előzetes tapasztalatok nélkül is. A művészetoktatás tradicionális modellje kiegészült a digitális kultúrával, amely a metodológia alapos átgondolását kívánta, de végül is sikert hozott, ami a magyar zeneoktatás mélyen gyökerező magas minőségével és a kiváló zenepedagógusok művészetpedagógiai alázatával magyarázható. Habár az eddig bevált módszerek digitális környezetben új perspektívát nyitottak, mind nemzetközi, mind hazai szinten bebizonyosodott, hogy a hagyományos tantermi tanulás hatékonyabb, mint az online térben történő ismeretszerzés, vagyis egyelőre nem került kihasználásra a benne rejlő lehetőség

A kutatás mintája

Az "Online tér megjelenése a művészeti oktatásban" című kutatás részeként zenetanárok (N=352) töltötték ki kérdőívünket 2020 őszén.

Kutatási kérdések

Előadásunkban az alábbi kérdésekre keressük a választ:

1. Hogyan értékelte a saját technológiai tudásszintjét a digitális oktatást megelőző időszakban, illetve a kérdőív kitöltésének idején?
2. A rendkívüli digitális oktatás időszakában tanulói hány százalékát tudta elérni az online órák alkalmával?
3. Milyen internetes felületet használt az oktatás során? (Választani a fenti szöveghőben található 22 platformból lehetett.)
4. Ön készített saját tananyagot a digitális átállás során? Ha igen, milyen tananyag volt az, és mely internetes felületen?

Eredmények

Az eredményes digitális oktatás feltétele volt, és jelenleg is az, hogy a tanárok megfelelő digitális kompetenciákkal rendelkezzenek az oktatás online térben történő folytatásához. Kutatásunkban a kérdésekre kapott válaszok alapján kiderült (ld. a fenti diagramon), hogy 2020 tavaszán sokan ítélték digitális technológiai szintjüket öt fokozatú skálán közepes szintűnek (33%) vagy annál gyengébbnek (22%). A kérdőív kitöltésének idején nyolc fő továbbra is minimális digitális technológiai tudásról számolt be, és 39 főről 64 főre emelkedett azok száma, akik kiválóan ítélték meg saját tudásukat. A köztes értékelések azonban sokat emelkedtek, ami azt tükrözi, hogy jelentős informatikai tudásra tettek szert a megkérdezett zenetanárok. A szöveges válaszaikból az derült ki, hogy azok is készítettek tanítványaik számára online, feladatokat, akik kevésbé voltak járatosak a technikai eszközök, különböző

internetes platformok használatában. Tanítványaikat többnyire elérték az online órák során, mindössze 12 fő írta, hogy tanítványainak csak kb. a fele, vagy annál kevesebb vett részt az online órákon. 273 fő tanítványainak 81-100%-val tudta továbbra is folytatni a megkezdett munkát.

A zenetanárok az online platformok közül többnyire az általunk felsoroltakat alkalmazták tanításuk során, de néhány egyedi alkalmazás is felkerült a palettára, például Prezi, MOOC, Blank Quiz, ClassCraft, Canva, Survio, Padlet, Musicators, MuseScore.

A válaszoló zenetanárok jelentős része tanításuk speciális jellegéből fakadóan szükségesnek tartotta, hogy oktatóvideókkal segítse tanítványai hatékony munkáját. Néhány érdekesebb téma a hangszertechnikai videókon kívül: a nádfaragás alapjai, zenetörténeti feladatlapok, zongorakisérek, dallamírás, hallásgyakorlat, vizsga videókból koncertfilm.

Konklúzió

A zenetanárokról jellemző kreativitás ebben a nehéz időszakban is előtérbe került és próbáltak továbbra is a zenei élmény átadására törekedni, a hatékony hangszertanulás azonban továbbra is a tantermi keretek között tud megvalósulni.

Szakirodalom

Camlin, David A. & Lisboa, Tanis (2021): The digital 'turn' in music education DOI: 10.1080/14613808.2021.1908792
Csapó Benő (2020): Ahol eleve hatékonyabb az iskola, ott jobban működik a távoktatás is (interjú). HVG https://hvg.hu/elejt/20200616_CsapoBeno_interju
Parkita, E., (2021). Digital tools of music education. Central European Journal of Educational Research, 3(1), 60–66.
Prohász Agnes (2020): A tantermi és az on-line oktatás (tanítás és tanulás) összehasonlító elemzése.
Váradi, J. (2021). New Possibilities in Cultural Consumption. The Effect of the Global Pandemic on Listening to Music. Central European Journal of Educational Research, 3(1), 1–15.
Módszertani ajánlás az oktatás megszervezésére a koronavírus-járványban bevezetett, tantermen kívüli, digitális munkarendre az alapfokú művészeti iskolákban
https://www.oktatasi.hu/pub_bin/dload/kozoktatasi/tavoktatasi/SNI/ALAPFOKU_MUVESETOKTATASI_MODSZERTANI_AJANLAS.pdf

A kutatás a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete támogatásával valósult meg.